

a táblázatba csak a tulajdonságokat tükröző adatokat írjuk be. Utasítást kapnak a tanulók arra, hogy a hiányzó adatokkal táblázatukat egészítsék ki a táblai írásmódnak megfelelően.

Ezek után feleleveníthetjük az \equiv , \parallel , \perp jelek jelentését, és következhet az általánosítás. Kezdjük a paralelogramma oldalaival, megállapodva abban, hogy a szomszédos oldalak helyzetére vonatkozó megállapításainkat majd a belső szögek vizsgálatánál rögzítjük.

Amennyiben a soron következő négyszög oldalaira – például a téglalap oldalaira – vonatkozóan újabb tulajdonságot nem találunk, csak nyíllal jelezzük az előbbi érvényességét. Ahol, mint például a rombusznál, újabb tulajdonságot fedezhetünk fel, ott egy „és” szó hozzákapcsolásával írjuk le a tapasztalatot:

Végigmegyünk ezen az úton az átlók és a szögek esetében is. Most már az ábra és az írásban rögzített tulajdonságok alapján jól látszik, hogy a négyzet az, amelyik rendelkezik minden megelőző négyszög tulajdonságával. Külön hangsúlyt kap, hogy a téglalap és a rombusz közös tulajdonságai csak a paralelogramma tulajdonságai. Házi feladat: a tulajdonságok megtanulása.

Oktatási szempontból hatékonynak tartom e rendszerező órát, nemcsak a rendszerezés áttekinthetősége miatt, hanem a geometriai jelrendszer használatának gyakorlása miatt is. Jó alapot szolgáltat az írásmód a hetedik osztályban követelményként jelentkező bizonyítások leírásához.

Nevelési és képzési szempontból is hatékony. Fejleszti a tanulók emlékezőképességét a korábbi ismeretek felidézése kapcsán. Fejleszti a tanulókat a megértés területén a paralelogrammák közötti összefüggések felismerése, az irányított gondolatmenet követése során. Fejleszti a konstrukciós képességet az adott feltételeknek megfelelő négyszögek kikeresése, az adott tulajdonságú paralelogrammák megkeresése, az általánosítás, specializálás kapcsán. Fejleszti az ítélőképességet az egyes paralelogrammákra vonatkozó állítások igazságértékének eldöntése kapcsán. Fejleszti a rendszerezőképességet a tulajdonságok rendszerezett összegyűjtése kapcsán. Az esztétikus szemléltetés, a lendületes, logikus óravezetés a matematika iránti érdeklődést motiválja.

Fejleszti a mérésben szerzett készségeket a mérések elvégzése kapcsán, az önellenőrzésre nevelést szolgálja a mérési adatok összevetésekor, és ezek önálló megvalósítása hozzájárul az önálló munkára neveléshez. Amennyiben minden feltett kérdésre kizárólag csak a szabatosan megfogalmazott válaszokat fogadjuk el, úgy hatékonyan hozzájárul a matematika terminológiájának pontos elsajátításához. A frontális osztálymunka biztosítja az együttműködésre és a közösségi szellem erősítésére irányuló nevelési alapelveket.

PUSZTASZERI MIKLÓSNE
Szeged

Életszerű helyzetek teremtésének fontossága, lehetőségei az idegennyelv tanításában

– 4. osztály –

A Pedagógusok Lapja 1982. szeptember havi számának egyik cikkében a szerző igyekszik kisimítani a ráncokat, eltüntetni üres foltokat, amelyet idegennyelv-oktatásunk mindennapos gyakorlatában észlelt:

1. A nagycsoportos oktatással járó gondok nehezítik a helyzetet, különösen, ha összevetjük a magánnyelvi órák hatékonyságával.
2. Nem lehet figyelmen kívül hagyni az anyanyelvi tudás szintjét sem. Azok a tanulók, akik a felső tagozatban az idegennyelv alapjainak elsajátítását még a legelemibb szinten sem képesek megoldani, azok talán már az alsó tagozatban anyanyelvünkben is elégtelenre vizsgáztak.
3. Érdekes azon is elgondolkozni, hogy mint minden tárgy, az idegen nyelv tanulása különösen érzékeny bizonyos emocionális kapcsolódásra. Kezdeti sikertelenség, gátlás, teljesen elszakíthat még esetleg meglévő pozitív érzelmi szálakat is, amelyek a tanulót a tanárhoz, a nyelvhez fűzték.

Ezért rendkívül fontos a kezdet. Igen felelősségteljes feladat áll előttünk, felbreszteni az orosz nyelv iránti érdeklődést, szeretetet.

A cél megvalósításának záloga a MIT? és HOGYAN? helyes, gondos megválasztása. A korábbi években joggal érte a vád nyelvtanításunkat (még ma is aktuális), hogy 8, 10 évi orosz tanulás után „még egy pohár vizet” sem tudnak kérni tanítványaink.

Ezért a tananyagnak lehetőséget kell adnia arra, hogy a tanulók a nyelvet *a kommunikáció eszközeként használni tudják.*

Természetesen a nyelvi anyag tematikája, nehézségi szintje feleljen meg a tanulók életkori sajátosságainak. Csak érdekes, gondolkodásukhoz igazodó tananyaggal biztosíthatjuk a tanulók aktivitását.

A nyelv a kommunikáció eszköze, ebből az alaptételből kiindulva a szituációteremtésnek az egész oktatási folyamatban döntő jelentősége van, hisz a cél az, hogy a tanulók a mindennapi életben leggyakrabban előforduló szituációkban használni tudják a nyelvet.

Ehhez különféle lehetőségeket kell biztosítani, hogy a tanuló alkalmazza, gyakorolja- automatizálja a nyelvi fordulatokat. Hogy ebbe bele tudja élni magát, be kell népesíteni az osztályt (bábokkal, gyermekrajzokkal stb.), biztosítani kell az életszerűséget.

A tanulók erre a feladatra nagyon szívesen vállalkoznak, óriási csomagolópapírra erdőt, utcarészletet, játszótérre festenek. Ilymódon varázsolják az osztályba a színelveket. Ilyen keretek között öröm, élvezet, kitüntetés a szereplés.

A stimulusként felhasználható *szituációs rajzok* sokat segítenek a beleélésbe. Nagyon fontos a *tanár személyisége*, akinek nem szabad visszariadnia a sokszor színészi képességet megkívánó őszinte „játéktól”.

Sokat segít a megértésben az *intonáció*. Emocionális tartalommal tölti meg az egyszerű nyelvi formákat. (Öröm, felháborodás.)

Még nagyon fontos elem, szinte alapvető, a nyelvi órán a *változatosság*. Arra kell törekedni, hogy az óra több mozzanatból álljon. Az újabb és újabb hatások ébren tartják a tanulók figyelmét.

Fokozatosan el kell érni, hogy a szituációk ismertetése is orosz nyelven történjék. Különböző tárgyak, rajzok (telefon, labda, táska, könyv) segítik a tanulókat annak megértésében, hogy a tanár melyik élethelyzetet akarja a tanulók előadásában meghallgatni. Ennek illusztrálására bemutatók egy példát.

Hogyan lehet egy gyakorlatsor kapcsán fokozatosan kiépíteni szituációs beszélgetést:

Az óra menete:

Didaktikai feladatok	Feladatsor.	Módszerek
Gyakorlás	I. <i>Kártyajáték.</i> Az igék I. sz. 1., 2., 3. sz. alakjaival. Személyes névmások kiosztása. Szókártyák, képkártyák kiosztása. Megfelelő párok keressék egymást!	Munkaformák. Rávezető gyakorlat.
Problémamegoldás	II. Igékkel válaszolni. Csak orosz nyelven.	II. Pantomimjáték.
Mozgás által felidézett szóképkeresés	III. – Кот, что ты делаешь? – Я пью молоко. – Ты играешь? – Да, я – Ты читаешь? – Нет, я	III. Bábok vagy képek jelzik a cselekvést.
Analóg feladat megoldás.	IV. Вот телефон. Папа работает. Он звонит по телефону Наташе. Папа спрашивает, кто что делает дома. Где мама, Катя...?	IV. Szituációk teremtése, kellékek segítségével (telefon, báb stb.).

A tanultak alkotó módon való alkalmazása.

- Алло!
- Слушаю.
- Это ты Наташа? Это говорит папа.
- Привет папа!
- Наташа, что ты делаешь?
- Играю, [пишу, читаю, смотрю телевизор]
- Мама дома?
- Нет, она в магазине.
- А Катя где?
- Она ещё в школе.
- А где Шарик?
- Он и Вова в парке.
- А ты папа где?
- Я на работе. Пока Наташа!
- Пока папа!

A feladat akkor lesz bonyolultabb, amikor a tanulók már csak az alapszituációt ismerik, (kép segítségével motiválni) s nekik kell az ismert nyelvi anyagból kiválasztani a legmegfelelőbb, legodaillőbb mondatmodelleket. Ez már találgatószerűt, fantáziát követel. A *tanártól* viszont a tehetséges tanulókkal való differenciált munka megszervezését. A fent ismertetett munkafolyamat lépései tehát a következők:

I. lépés: A dialógus elemeinek reprodukív úton való elsajátítása.

II. lépés: Az elsajátított elemeket felhasználva, a tanuló önálló szituációalkotása.

III. lépés: cél az önálló beszélgetésre való törekvés!

IRODALOM

Dezső László: A nyelvtudomány szerepe az idegennyelv-oktatás komplex megközelítésében.

Horgosi Ödön: Az alsó tagozatos orosz nyelvoktatás módszertana.

Nádudvari Lídia: A gyermekek idegennyelvi oktatásának pedagógiai, lélektani alapjai.

Szilágyi Erzsébet: Kevés szóval oroszul.

Dr. Lengyel Zsolt: Gyermeeknyelv.